

Raadsinformatiebrief

Uitkomsten rapporten ‘Inwonersonderzoek recreatie en toerisme’ en ‘Waardevol toerisme Texel, analyse lusten en lasten’

Zaaknummer 3471279
Portefeuillehouder H. Kieft
Datum verzending 29 januari 2025

Programma

3 Mooi en gastvrij Texel / Texel werkt
3.4 Economische promotie

Inleiding

In deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de analyse van twee onderzoeken. Als eerste geven we uitleg over het rapport Inwonersonderzoek. Dit is een vervolg op het onderzoek uit 2019. De opdracht voor het doen van het onderzoek is beschreven in het college uitvoeringsprogramma ‘Uitvoering coalitieakkoord 2022-2026’. Hierin staat geformuleerd ‘frequentie en vorm onderzoeken waarin de Texelaar wordt bevraagd over de leefbaarheid in relatie tot toerisme’.

Als tweede geven we uitleg over de opdracht voor het rapport ‘Waardevol toerisme Texel, analyse van lusten en lasten’. Deze komt eveneens uit het college uitvoeringsprogramma ‘Uitvoering coalitieakkoord 2022-2026’. De opdracht was “uitgebreid in kaart brengen welke voordelen de Texelse samenleving geniet vanwege het toerisme. Tegelijkertijd zal worden verkend welke andere mogelijkheden er zijn om de lusten van het toerisme structureel, op de langere termijn, ten goede te laten komen aan de Texelse samenleving.”

Beide rapporten zijn gemaakt door Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd.

Over het Inwonersonderzoek:

Voor het inwonersonderzoek hebben in juni 2024 na opschoning 1827 inwoners een vragenlijst ingevuld. Deze gegevens zijn onder meer vergeleken met eenzelfde inwonersonderzoek in 2019 waar na opschoning 1508 vragenlijsten zijn verwerkt. Over de vergelijking van beide onderzoeken is de raad op hoofdlijnen geïnformeerd middels een raadsinformatie avond op 9 oktober 2024. Daar werd ook de aan de Raad toegezegde Second Opinion gepresenteerd. Deze is als bijlage in het rapport opgenomen.

Wat vinden de inwoners van toerisme?

Recreatie en toerisme leeft op Texel. Het merendeel van de inwoners van Texel is trots dat bezoekers naar ‘hun’ eiland komen. Inwoners zijn zich bewust van de positieve effecten zoals; het voorzieningenniveau, versterking van lokale economie en de ontwikkeling van de kwaliteit van openbare ruimte. Enkele negatieve effecten die inwoners ervaren zijn; drukte op fietspaden en wegen, te weinig parkeerplaatsen,

beperkte beschikbaarheid woningen, schade aan de natuur, prijseffecten (het leven wordt duurder), drukte in winkels en supermarkten.

Rustig of druk, drukker, drukst?

Het Inwonersonderzoek bevestigt dat de druktebeleving per seizoen verschillend is. 's Zomers is het drukker met meer overlast, dan in de winter. De laatste twee jaar is volgens de inwoners het aantal bezoekers gestegen. Inwoners beleven dat het aantal bezoekers zich uitbreidt naar de periode voor en na de zomer.

Inwoners zijn zich zo wel bewust van de positieve als negatieve effecten van recreatie en toerisme op leefbaarheid. 46% van de Texelaars vindt dat de voordelen opwegen tegen de nadelen, 31% vindt dat de voordelen niet opwegen tegen de nadelen. De resterende 23% geeft een neutraal antwoord.

Ontwikkelingen in de Toekomst

Over de toekomst zijn de inwoners duidelijk. Verdere groei van het toerisme niet aanmoedigen, toerisme ontwikkelen op schaal passend bij het eiland, behouden van kleinschalig karakter en beschermen van de natuur en landschap.

Vergelijking 2019- 2024

In 2019 is er ook een Inwonersonderzoek gehouden.

Het toerisme op Texel bevindt zich nu in een stadium waarbij voor meer inwoners de voordelen van het toerisme opwegen tegen de nadelen; van de inwoners op Texel geeft 46%² aan dat de voordelen opwegen tegen de nadelen. Dit is iets minder dan in 2019, toen was dit 52%. Dit is een achteruitgang die duidt op toenemende kwetsbaarheid, maar nog onduidelijk is of hier van een trend sprake is. Daarvoor is herhaling van het onderzoek nodig; deze herhaling is nu voorzien in 2027.

De op 9 oktober 2024 gepresenteerde Second Opinion door het NBTC met betrekking tot de opzet en uitvoering van het Inwonersonderzoek heeft naar de mening van het college mogelijke twijfels over betrouwbaarheid van de uitkomsten weggenomen. De Second Opinion is als bijlage opgenomen in het rapport.

Over het onderzoek 'Waardevol toerisme Texel, analyse van lusten en lasten'

De resultaten van het Inwonersonderzoek zijn meegenomen in de conclusies en aanbevelingen van het tweede onderzoek, 'Waardevol toerisme Texel: analyse van lusten en lasten'. Ook is een deskstudie gedaan naar economische parameters, zijn er middels een balanstafel gesprekken met stakeholders gehouden en is geput uit diverse onderzoeken elders in het land.

Analyse van de lusten

Een beknopte opsomming van de lusten van het toerisme:

- Het aandeel van de sector in lokale economie; de bestedingen in de toerismesector is 48% van het BBP op Texel. Wordt hierbij de sector detailhandel meegenomen dan loopt het BBP op naar 75%. Het aandeel van toerisme in de economie van Texel is groter dan die 75%, wanneer alle spin-off wordt meegenomen; bijna de hele economie van Texel is verweven met toerisme. Zo zorgt toerisme ook voor extra inkomsten bij bijvoorbeeld bouwbedrijven en tuinentra.

² 23% geeft een neutraal antwoord en 31% geeft aan dat de voordelen *niet* opwegen tegen de nadelen.

- Werkgelegenheid; de toerismesector is rechtstreeks verantwoordelijk voor 23,6% van het aantal banen (de spin-off in andere sectoren is niet in deze cijfers verwerkt). Dat is bijna 4x zoveel als het Nederlands gemiddelde (6,6%). Op Vlieland geeft de toerismesector 50,5% van het aantal banen en op Terschelling 33.4%.
- Inkomsten gemeente door toeristen- en forensenbelasting (10 miljoen) en parkeerinkomsten (3,7 miljoen).
- Profijt inwoners; 52% van alle geregistreerde slaappleatsen op het eiland betreft een particuliere vormen van verhuur.
- Positieve bijdrage aan vrijetijdsvoorzieningen. Het aanbod winkels en horeca is hoger dan Nijmegen, Utrecht of Amsterdam.
- Basisvoorzieningen; er zijn op Texel bijna 3 keer zoveel supermarkten per 1.000 inwoners dan gemiddeld in Nederland. Aan de Texelse gezondheidszorg levert het toerisme geen positieve bijdrage. Toeristen vergroten juist de druk op huisartsen.

Analyse van de lasten

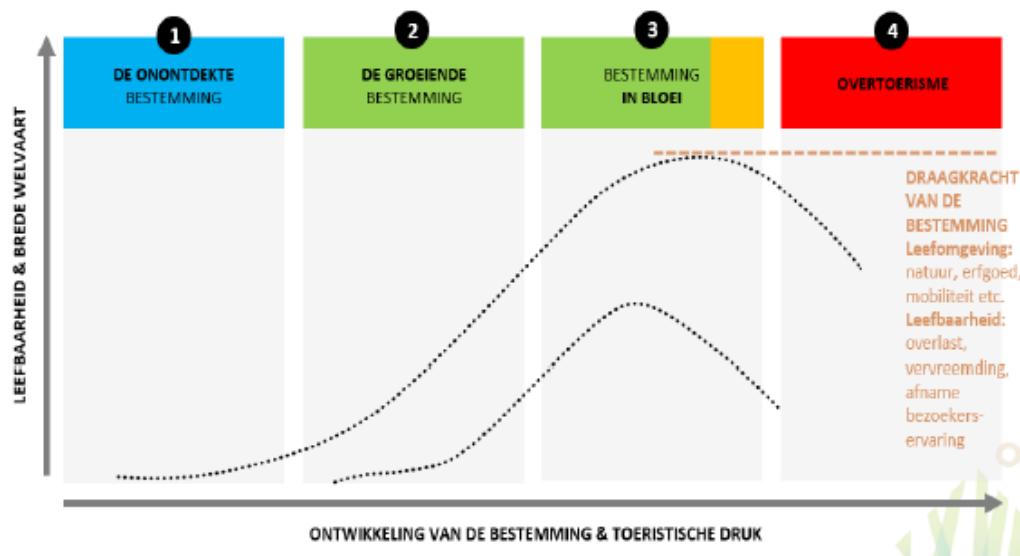
- Er zijn negatieve effecten in natuur en (natuurlijk) erfgoed. Bijvoorbeeld onvoldoende rust voor de natuur om te herstellen. Of oneigenlijk gebruik doordat toegangsvoorwaarden worden geschonden. Door de hoge bezoekersdruk zijn er onevenredig hoge kosten.
- De woningmarkt/vastgoed maakt huisvesting van personeel moeilijk. De mogelijkheid voor logies met ontbijt maakt dat huizen te groot en luxe verbouwd worden waardoor ze onbetaalbaar zijn voor inwoners.
- Op het gebied van mobiliteit levert het toerisme parkeerproblemen op. En samenkomst van meerdere modaliteiten leidt tot onveilige situaties op fietspaden.
- Op het gebied van leefbaarheid geeft de belasting van toeristen ook extra druk op het voorzieningenniveau, waardoor deze minder goed bereikbaar zijn voor inwoners. Inwoners ervaren overlast door schade aan de natuur. De voordelen van het toerisme wegen steeds minder vaak op tegen de nadelen. Groei van het toerisme zal leiden tot meer weerstand.
- In de openbare ruimte merkt men meer overlast van zwerfafval.
- Het effect op de agrarische sector is in balans.

In welk stadium bevindt het toerisme op Texel?

Concluderend wordt in het rapport gemeld:

“Texel profiteert enorm van de voordelen van toerisme en recreatie. Tegelijkertijd zijn er negatieve invloeden zichtbaar op de leefbaarheid van inwoners en kwaliteit van de leefomgeving. We zien dat de bestemming Texel momenteel op de rand van stadium 3 is, en deels ook in stadium 4 die van overtoerisme (zie figuur A pagina 4). Texel heeft het punt bereikt waarbij meer (kwantiteit) toerisme waarschijnlijk per saldo meer afbreuk zal doen aan de leefbaarheid en leefomgeving, dan het oplevert. Gelukkig zijn er al de nodige maatregelen die sturen op balans en dit rapport geeft hiervoor nog meer handvatten.”

Het rapport geeft bij de Aanbevelingen een drietal interventie-scenario's aan: “Business as usual”, “Lichte bijsturing op balans”, en “Structureel ingrijpen en sturen op balans”.

Figuur A: Toerisme in balans - verbeelding van de verschillende stadia van een toeristische bestemming

Van de inwoners op Texel geeft 46% aan dat de voordelen opwegen tegen de nadelen. Ter vergelijking: Vlieland scoort 42% en de provincie Zeeland 52%.

Hoe houden we grip op het toerisme?

Per jaar bezoeken één miljoen mensen Texel. Hiervan blijft 95% overnachten. Er zijn op Texel 43.781 planologische slaapplekken geregistreerd.

De prognose is dat het binnenlandse en inkomende toerisme, vooral in de kustregio's ruim 50%³ zal groeien.

Door goed te monitoren met de juiste parameters en aan te sluiten op landelijke datasets houden we een vinger aan de pols in welk stadium Texel zich bevindt. Gaat Texel naar het vierde stadium dan zullen er passende beleidsmaatregelen moeten volgen. Adequate monitoring is daarvoor essentieel om tijdig te kunnen interveniëren. Door bestemmingsmanagement (=het vormgeven aan de balans op een toeristische bestemming) kan Texel ervoor zorgen dat overtoerisme niet iets is wat het eiland overkomt, maar als iets waar door gemeente, VVV en overige stakeholders sturing kan worden uitgeoefend. Het is belangrijk om het draagvlak te behouden, omdat toerisme van grote waarde is voor Texel. We moeten aandachtspunten en uitdagingen die hierop een negatief effect hebben, voorkomen of verminderen. We zoeken hiervoor aansluiting bij de Leidraad Bestemmingsmanagement van het Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen NBTC en de activiteiten van de Landelijke Data Alliantie met betrekking tot de balansindicatoren.

Doorwerking onderzoeken in de Tweede uitvoeringsagenda TTP 2025-2027

Uit het Inwonersonderzoek komt naar voren dat inwoners de aandacht voor de (fysieke) leefomgeving en de sociale draagkracht (leefbaarheid inwoners) belangrijk vinden.

In de Tweede uitvoeringsagenda TTP 2025-2027 is om deze reden dan ook opgenomen om onderzoek te doen naar 'bewonersprofiel'. Een concrete actie hierin is een herhaling

³ NBTC Perspectief 2030: voor de kustgebieden zal in 2030 het aantal toeristische bezoeken met 56% zijn toegenomen ten opzichte van 2017.

van het Inwonersonderzoek in 2027. Immers we kunnen nog niet spreken van een trend aangezien het onderzoek nu twee keer is uitgevoerd.

Een ander punt wat in de Tweede uitvoeringsagenda TTP 2025-2027 is opgenomen; inzetten op een goed stelsel van balansindicatoren waarmee we de toeristisch-recreatieve balans gaan monitoren. Dit gaat helpen om te sturen op de balans genoemd in het rapport 'Waardevol toerisme Texel, analyse van lusten en lasten'. Hiervoor wordt samengewerkt met onder andere KADOTexel (VVV Texel) en NBTC.

Conclusie

De uitkomsten van het inwonersonderzoek geven nog geen zicht op de effecten van het Toeristisch Toekomstplan Texel. Daarvoor is het nog te vroeg. Het toont wel aan dat we voldoende op koers liggen.

Duidelijk is dat er nu nog sturing kan worden uitgeoefend om het draagvlak te behouden en negatief effect te voorkomen of te verminderen. Daarbij kiest het college voor de komende jaren voor het middenscenario "Lichte bijsturing op balans". In feite is dit een voorzetting van de in het TTP reeds ingezette koers. Na vaststelling van het Paraplubestemmingsplan in december 2024 wordt verder gewerkt aan de Tweede Uitvoeringsagenda TTP 2025-2027. Hierin is aandacht voor invoering van een nachtregister en onder meer twee belangrijke aspecten van bestemmingsmanagement: bewonersprofijt en balansindicatoren.

Het college acht op korte termijn geen extra maatregelen nodig naast hetgeen in de Tweede uitvoeringsagenda TTP 2025-2027 is opgenomen.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van gemeente Texel,
de secretaris, de burgemeester,

E. Wolfkamp

M. Pol

Bijlagen

1. Rapport 'Inwonersonderzoek recreatie en toerisme' (inclusief second opinion) d.d. december 2024
2. Rapport 'Waardevol toerisme Texel, analyse van lusten en lasten' d.d. december 2024